

Kapitel 5 - DANSK KIRKE MISSION I ARABIEN

5.1 Oluf Høyer

5.1.1 Baggrund og kald

Uløseligt knyttet til historien om Dansk Kirke Mission i Arabien er navnet *Oluf Høyer*, der om nogen blev pionermissionæren i det sydøstlige Arabien og missionens grundlægger.

Oluf Høyer blev født i Roskilde den 29. juli 1859. Som 18-årig kom han til København og begyndte på officersskolen, men bestod ikke den afsluttende eksamen, hvorefter han blev optaget i Københavns Politi, hvor han gjorde tjeneste i 15 år. I denne tid blev han knyttet til Getsemane Kirke og især pastor *H.J. Mygind*. Getsemane Kirke var en Kirkefondskirke, og Oluf Høyer deltog aktivt i menighedens missionerende arbejde på Vesterbro.

I disse år voksede kaldet hos ham til, at han skulle rejse ud som missionær, men han kviede sig ved det - bl.a. med henvisning til, at han ikke længere var nogen ung mand. Men efterhånden kunne han ikke undslå sig, og den 9. januar 1897 klokken syv om aftenen stod han pludselig stille et sted på Vesterbrogade i København og sagde: "Herre, giv mig min Fred tilbage; jeg er villig til at gaa ud som et Sendebud for dig."¹

Allerede den følgende måned rejste han sammen med sin hustru *Maria Høyer* og datteren *Ellen*, først til Syrien og senere til Hebron i Palæstina, hvor han studerede arabisk og islamisk kultur og religion med henblik på en fremtidig tjeneste som islammissionær. Kun afbrudt af et kort hjemmeophold i 1900 var han i Hebron frem til 1903. Han blev ikke udsendt af noget missionselskab. I modsætning til *Marie Holst* og *Einar Prip* er der ikke noget, der tyder på, at han først rettede henvendelse til DMS for at rejse ud som deres missionær. Oluf Høyer var livet igennem præget af, at han ville og kunne selv. Og hans værk blev i høj grad "Høyers mission", som Arabermissionen blev kaldt i folkemunde.

5.1.2 Missionær uden missionselskab

Bag sig havde han en kreds af venner, dels fra Getsemanekirken, dels af kollegerne i Københavns Politi, hvor han var en højt respekteret kollega². Denne vennekreds lovede at stå bag ham i forbøn og sikre ham økonomisk. Da han i 1900 var på hjemmeophold blev der dannet et lille udvalg, som skulle arbejde for at vedligeholde interessen og giverviljen i den danske menighed.³ Men man ønskede at understrege, at det ikke var en hjemmebestyrelse. Den besluttende myndighed lå i selve missionsarbejdet hos Høyer, eller som man senere med et glimt i øjet kunne konstatere: "Det var ikke udvalget, der havde antaget Oluf Høyer - det var Høyer, der havde antaget udvalget!" Alligevel er det rimeligt at regne 1900 for året, da den mere organisatoriske del af Arabermissionen blev grundlagt. Fra dette tidspunkt begyndte man også udgivelsen af et lille blad: "Fra Hebron, Organ for Missionær Oluf Høyer og Hustrus Missionsvirksomhed i Judæa." Missionens egentlige grundlæggelse regnes først fra 1904, da man fik en overenskomst med den skotske mission i Aden og missionen fik sit egentlige navn.

I Hebron kom Høyer i kontakt med forskelligt missionsarbejde. Tyskerne havde en lille drengeskole, amerikanerne en pigeskole, englænderne og skotterne havde en lægemission. Desuden opholdt Einar Prip, Østerlandsmissionens grundlægger, sig også en periode her i byen og de to var inde i dybe

1 1 Her citeret fra C.E.Ørberg: *Oluf Høyer*, i "I Evangeliets Tjeneste 1947" p. 114

2 2 Ørberg nævner som eksempel herpå, at Høyer var med til at stifte "Københavns Politis Sygekasse" hvis formand han var de første fem år af sygekassens historie indtil Høyer trådte ud af politiet.

3 3 I dette udvalg sad bl.a. præsterne Friis Hansen, Im. Bang og Jul. Ifversen samt lensgreve Holstein-Holstenborg for at nævne nogle af de mest kendte.

overvejelser om i fællesskab at drage til Syrien for at optage det arbejde, som senere blev til Østerlandsmissionen. Men til sidst måtte Høyer afslå Prips tilbud. Østerlandsmissionens vej var ikke Høyers vej. Han måtte finde sin egen vej. Også et arbejde sammen med tyskerne var på tale, men Høyer besluttede sig for at "vente på Danmark". Det stod klart for ham, at hans opgave var at begynde et arbejde direkte blandt muslimer, hvad han foretrak frem for den indirekte arbejdsform, som lå i at gå ind i de gamle kirkesamfund med henblik på at vække dem til en missionsopgave i deres muslimske kontekst.

Desuden ville han helst have et selvstændigt dansk missionsarbejde og helst i et område, hvor man ikke var for meget trængt af andre missionselskaber. Et eller andet sted må man nok konstatere, at Høyer livet igennem var lidt af en enspænder.

Men så i 1902 skete der noget. I et missionstidsskrift⁴ læste han en artikel af ansete islammissionær Samuel Zwemer, der argumenterede for, at den kristne kirke kendte sin besøgstid og så de store muligheder og opgaver, der ventede i Sydarabien, især i Hadramaut - det nuværende Øst Yemen - og dets hovedstad Makalla. Her så Høyer sin livsopgave, og han oversatte artiklen og sendte den hjem med følgende kommentar:

*"Her synes vi alle at have Svaret paa vor Bøn til Herren om at vise os, hvad vi skal, og vi har taget det saaledes. Kunde der tænkes noget herligere, end at vi fik Lov at have en saadan bestemt begrænset Missionsmark? Mit Hjerte jubler ved Tanken."*⁵

Dette blev afgørende for Høyer. Han var stadig missionær uden missionselskab, men nu var han ikke længere en missionær uden en mission.

5.1.3 Ordinationssagen

Allerede under Høyers korte ophold i Danmark i 1900 havde der været tale om at få Høyer ordineret, uden at det havde ført til noget resultat. Nu opstod ønsket igen, eftersom Høyer nu stod over for at skulle rejse til et område, hvor der ikke var nogen etableret kirke, og derfor heller ikke nogen sammenhæng, hvor han og hans husstand kunne modtage sakramenterne. I en brevveksling med den danske biskop *Christian von Leunbach*, der var formand for Dansk Santalmission, foreslog denne, at Høyer skulle anmode Einar Prip, der var ordineret dansk præst, om at foretage ordinationen. Efter samråd med præsten ved den tyske Erlöserkirche i Jerusalem, *provst Hoppe*, og direktøren for det tyske Vajsenhus i Jerusalem, *Johan Ludwig Schneller*, blev det besluttet, at ordinationen skulle finde sted i den tyske kirke i Jerusalem. Af alle dage blev ordinationen berammet til den 9. januar 1903 - seksårsdagen for den dag, da han på Vesterbrogade i København havde lovet at blive missionær. For Høyer havde ordinationen stor betydning. Fra den dag betragtede han sig selv som den danske folkekirkes missionær i Arabien. Missionæren uden missionselskab var nu den danske folkekirkes missionær. Dansk Kirke Mission i Arabien var en realitet, om end navnet først kendes året efter. Han var den danske folkekirke i Arabien.

Men ikke alle i den danske folkekirke delte dette synspunkt. Ordinationen vakte kritik hjemme i Danmark. Var der tale om en skismatisk handling? - eller var ordinationen et udtryk for ungdommelig umodenhed fra Einar Prips side (han var på dette tidspunkt 35 år!)? Dette fik Østerlandsmissionens formand, pastor *Vilhelm Sørensen* til offentligt at forsvare ordinationen.⁶ Han fremhævede, at selv om Oluf Høyers arbejde i begyndelsen kun ville blive en evangelists tjeneste på en ensom plads, hvor der

4 4 Samuel M. Zwemer: An Appeal For Hadramaut, - i "The Review of the Missionary World" 1902, p. 721-726

5 5 C.E. Ørberg: Oluf Høyer, i "I Evangeliets Stemme, 1947"

6 6 Nationaltidende 15. marts 1903

ikke var nogen menighed, så ville han dog netop dér kunne trænge til den personlige styrkelse, der ligger i at være ordineret, hvorved han også var i stand til at kunne forvalte sakramenterne.

Kritikken havde bl.a. fremført det synspunkt, at Prip først skulle have søgt bemyndigelse fra sin hjemlige kirke til at foretage denne præstevielse. Hertil svarede Vilhelm Sørensen med at spørge, hvor Prip skulle henvende sig, da den danske folkekirkes grænse var identisk med det danske riges grænse. Hvad Prip som missionær foretog sig uden for landets grænse af præstelig gerning, ville være den lovfæstede, af konge og kirkeminister styrede folkekirke uvedkommende. Herefter henviste han til biskop Leunbach, der udtalte: *“Jeg vedkender mig fuldtud at have opfordret Missionær Høyer - (hvem jeg efter mit Kendskab til ham gerne selv vilde have ordineret herhjemme, om jeg havde faaet Tilladelsen) - til at anmode Pastor Prip om at ordinere ham.”* Om biskop Leunbachs klare standpunkt konstaterede Vilhelm Sørensen:

*“Er der noget, som vor dyrebare Folkekirke trænger til og skal være taknemlig for, saa er det dette, at den har Biskopper, der ikke skal hente deres Inspiration i Ministerbygningen i København, men kan og vil give vor Herres Jesu Kristi sande Kirke i vort Folk Mund og Mæle. Det skal Biskop Leunbach have Tak for, at han har gjort.”*⁷

Biskop Leunbachs parentes er interessant, da den kan antyde, at der faktisk har været ansøgt om ordination, da Høyer var hjemme i 1900. Ud fra det materiale, der har været tilgængeligt for denne fremstilling, er det imidlertid ikke muligt at sige noget præcist herom.

5.2 Inspirationen til den moderne arabermission

5.2.1 General F.T.Haig og Church Missionary Society

“Nu da alles øjne spændt er rettet mod Østen og det pludselige oprør i Egypten og vor hærs besættelse af dette land, rejser det hos mange håbet om, at Gud står over for at svække den muhamedanske fanatisme og åbne en vej for Hans sandhed ind i lande, hvorfra det hidtil har været udelukket...”⁸. Det var den britiske officer *F.T. Haig*, der i Church Missionary Societys (CMS) blad i december 1882 indledte en artikel om Aden som missionsstation med disse ord. F.T.Haig havde været kaptajn avancerende til generalmajor i den britiske hær i Indien. Han var en nær ven af CMS, som han i en periode også havde været missionær for i Indien. Senere var han i en del år medlem af CMS' bestyrelsen for hvilken han gjorde et stort udredningsarbejde med henblik på etableringen af en islammission, dels med den ovenfor omtalte artikel i 1882, dels med en større undersøgelsesrejse i 1887 til landende langs med Rødehavet, beskrevet i en række artikler i CMS' blad i 1887 under titlen: *On Both Sides of the Red Sea*. Denne rejse gik til Egypten, Sudan, Somalia og en række arabiske lande⁹. Hans rapport blev suppleret samme år med artiklen: *Arabia as a Mission Field*¹⁰.

Når Haig pegede på Aden som missionsstation og center for evangelisering af landene på begge sider af Rødehavet og Adenbugten, så var det dels, fordi kristne kirker allerede havde været etableret her i kristendommens første århundreder, indtil islam bragte en ende herpå i det 7.-8. århundrede, dels fordi Aden, der var en britisk koloni, efter åbningen af Suez-kanalen var vokset ganske meget i betydning ikke blot som anløbshavn for skibe til Asien, men også som knudepunkt for handel og karavaneveje. Dertil kom, at der var en britisk garnison i Aden, der gjorde at byen og området var et sikkert sted for missionærer at slå sig ned i modsætning til de fleste områder i det indre Arabien.

7 7 Johs. Nordentoft: Einar Prip, Et Livsbillede, København 1940, p. 85

8 8 F.T. Haig: Aden as a Mission Station, i The Church Missionary Intelligencer and Record, 1882, p. 713-22

9 9 F.T.Haig: On Both Sides of the Red Sea, i The Church Missionary Intelligencer and Record, 1887, p. 215-222, 273-284 og 346-354.

10 10 F.T. Haig: Arabia as a Mission Field, i The Church Missionary Intelligencer and Record, 1887, p. 408-32.

Skønt Aden var et meget varmt område, anbefalede Haig Aden som missionsstation, fordi klimaet var særdeles tørt (i gennemsnit regner det kun 1-2 dage om året), og dødeligheden var lav blandt den britiske befolkning i sammenligning med Indien og Afrika. Dertil kom, at det var meget hurtigere (og dermed billigere) at komme til Europa, hvis man blev syg og skulle have behandling.

Byen var siden åbningen af Suez-kanalen (1869) vokset ganske betydeligt og havde i 1881 34.860 indbyggere, heraf 2.597 kristne. Det betød ifølge Haig, at der var en base, som missionen kunne operere ud fra. Suez-kanalens åbning betød desuden, at havnen blev anløbet af et stærkt stigende antal skibe mellem Europa og Asien og Østafrika, hvilket ville betyde, at kommende missionærer ikke ville komme til at føle sig ensomme i Aden, da der hele tiden ville være missionærer på vej til og fra Asien og Afrika, der ville anløbe byen *“og kunne fortælle om Herrens store gerninger.”*

Man skulle ikke forvente, at missionærerne fik lov til at krydse grænsen ind til det indre Arabien af sikkerhedsmæssige årsager. Derfor var det af så meget større betydning, at byen årligt blev besøgt af mindst 60.000 arabere, som missionærerne havde mulighed for at evangelisere iblandt og sælge og uddele Bibler og kristne traktater til, også selvom Haig måtte medgive, at en stor del af den arabiske befolkning var analfabeter. General Haig pegede derfor på to vigtige arbejdsgrøner i missionsarbejdet:

- 1 Skolemission
- 2 Lægmission

F.T. Haig konkluderer derfor, at det var oplagt, at Aden var en vigtig base for mission blandt muslimske stammer i Arabien og på den afrikanske kyst ved Rødehavet. Mange tusinde arabere og somalier kunne missionærerne nå. Derfor burde der oprettes en missionsskole for unge kristne arabere og somalier, der på den måde kunne forberedes til at gå ind i islammissionen blandt deres landsmænd. På den baggrund anbefalede Haig, at der til at begynde med blev sendt fire unge missionærer, hvoraf mindst én skulle være lægmissionær, til Aden. *“Gud har på vidunderlig vis velsignet vort eget land i de seneste år, og der kan ikke være tvivl om, at der må være et antal unge mænd, som vil være villige til at give sig selv for Kristus i Østen, hvis de blot bliver indviet i meningen.”*¹¹

General F.T. Haigs betydning for missionen i Arabien var, at han turde se syner og tegne dristige planer. Han var båret af tro på, at Gud kaldte kirken til at arbejde i Mellemøsten. Derfor vovede han at kalde direkte og klart. Og han var næsten hensynsløs i sin ærlighed om de vanskeligheder, der lå foran dem, der meldte sig. Alligevel vaklede han ikke i troen på, at en stor tid lå foran missionen, når de muslimske grænser åbnede sig.

5.2.2 Ion Keith-Falconer og den skotske mission i Aden

General Haigs artikler fik stor betydning for en ung akademiker i Cambridge, der læste dem et par år efter deres udgivelse. Det var orientralisten *Ion Keith-Falconer*¹², der efter et møde med Haig besluttede at tage dette arbejde op.

I slutningen af 1884 var Keith-Falconer til stede, da en af hans venner blev udsendt af China Inland Mission, og fra dette tidspunkt begyndte hans egne overvejelser om at blive missionær, uden at han dog at have en klar fornemmelse for, hvor han skulle arbejde. Denne klarhed fik han i 1885 ved

11 11 The Church Missionary Intelligencer and Record, 1882, p. 722

12 12 Ion Grant Neville Keith-Falconer, 1856-1887, tilhørte en gammel rig skotsk adelsfamilie. Han voksede op i et hjem med nær tilknytning til kirke og kristendom, idet han far, jarlen af Kintore, var en af lederne i den skotske frikirke (presbyterianske?). Oktober 1874 kom Keith-Falconer på Cambridge, hvor han begyndte med matematiske studier, men skiftede ret hurtigt til teologi, hvor navnlig de gamle sprog optog ham meget, og syrisk og arabisk blev hans hovedfag. Inden han rejste til Aden som missionær var han i en alder af 30 år udnævnt til professor i arabisk ved Cambridge.

læsning af general Haigs artikel om Aden, hvorfor han skrev og aftalte et møde med Haig i London i februar 1885¹³. Haig skrev senere om samtalen: *“Mit indtryk af samtalen var, at han ikke blot kom for at få oplysninger, men for at sige, at han allerede havde besluttet at rejse ud i seks måneder for at se, hvordan stedet og arbejdsmulighederne var.”* Hermed var Keith-Falconer i gang med at forberede sig til et liv som missionær. Selv om han var indstillet på selv at betale omkostningerne ved sin udsendelse, ønskede han ikke at stå alene og bad den skotske kirke om at blive anerkendt som denne kirkes missionær. Herefter rejste han i oktober 1885 til Aden, hvor han tilbragte fire måneder for at undersøge hvilke metoder, missionen skulle anvende i Aden. Der var en anglikansk præst, der arbejdede blandt de englændere, der boede i kolonien. Han skulle ikke arbejde blandt muslimerne. Dertil kom, at der siden 1840 havde været en lille katolsk mission på stedet, som han i øvrigt mente havde fejlet sit arbejde.

Keith-Falconers væsentligste udbytte af dette første ophold var tre ting:

- han lærte beboerne og deres levevilkår at kende
- han blev klar over, at arbejdet skulle udføres ud fra Sheikh Othmann og ikke fra Aden
- foruden det direkte evangeliserende arbejde skulle der oprettes en industriskole, en dagskole og en lægemission - *“...Der er to principielle døre åbne til Arabien: børnene, som kan undervises i troen på Kristus, og lægehjælpen,”* havde Keith-Falconer skrevet hjem.

Grunden til, at han valgte Sheikh Othmann, i stedet for Aden var bl.a., at klimaet var bedre, og der voksede flere træer og planter end inde i Aden, men det vigtigste var, at stedet lå på de store handelsruter inde fra den arabiske halvø, hvorfor det var lettere at komme i forbindelse med folk fra næsten alle dele af Arabien end inde i Aden. Og endelig spillede det også ind, at CMS efter Haigs anbefaling havde startet en mission i Aden.

Efter et ophold hjemme i England og Skotland, hvor han fik ordnet en del organisatoriske forhold omkring missionen, ligesom han blev udnævnt til professor i arabisk ved Cambridge Universitet, rejste han igen i slutningen af 1888 til Aden. Inden sin udrejse havde han også haft et møde med CMS, hvor det var blevet aftalt, at CMS opgav sit arbejde i Aden og Sheikh Othmann til fordel for skotterne.

Men Keith-Falconers tid i Sheikh Othmann blev ikke af lang varighed. Han fik hyppige feberanfald, og den 11. maj 1887 fandt hans hustru ham død. Han blev begravet samme dag lige uden for Aden.

5.2.3 Samuel Zwemer og den amerikanske islammission

Det osmanniske riges sammenbrud kaldte forhåbninger til live i europæiske og amerikanske missionskredse. Blandt amerikanerne var der tre studenter på det teologiske seminarium i New Brunswick, der blev pionererne. De tre var: *James Cantine, Philip T. Phelps og Samuel Zwemer*, af hvilke sidstnævnte først og fremmest har indskrevet sit navn i islammissionens historie¹⁴. De tre studenter begyndte med en lille studiegruppe omkring deres professor i hebraisk. I 1889 henvendte de sig til den amerikanske reformerte kirkes ydre mission, men dette selskab turde ikke på daværende tidspunkt antage de unge mennesker som missionærer og sætte et nye arbejde i gang i islammissionen. Missionselskabet var simpelt hen for hårdt spændt for økonomisk. Derfor besluttede de at oprette deres eget missionselskab med den bagtanke, at den reformerte kirke senere skulle overtage missionen, hvilket da også skete i 1894. I mellemtiden var den ene af de unge initiativtagere, Philip T. Phelps sprunget fra, men Cantine og Zwemer rejste i løbet af sommeren 1889 først til Beirut for at læse sprog og senere til Egypten.

13 13 Robert Sinker: “Memorials of the Hon. Ion Keith-Falconer”, Cambridge 1888, p. 166f.

14 14 Erik W. Nielsen: Der kæmpes om Arabien, København 1950, p. 142ff

I første omgang var de opsat på at skulle til Aden, men ved nærmere undersøgelse opgav de Aden til fordel for Basra i det sydøstligste Irak, og i 1891 åbnede de den første missionsstation her.

Hovedvægten i arbejdet blev lagt på uddeling af Bibler og anden kristen litteratur samt på lægemission. Desuden fik den særlige kvindemission, der rettede sig mod kvinder og børn, stor betydning. Fra Basra bredte missionen sig til Bahrain (1893), Muscat i Oman (1893), og Kuwait (1910).

Af betydning for missionen var nogle politiske begivenheder i begyndelsen af århundredet. I årene lige før Første Verdenskrig søgte briterne at få politisk kontrol over Den Persiske Bugt. Det førte til en række træfninger mellem briterne og araberne, der bevirkede, at de arabiske sheiker langs Den Arabiske Golf én efter én lukkede deres område for missionærernes ekspeditioner med Bibler og kristne traktater. Den anden begivenhed, der skal noteres, er, at den arabiske sheik Ibn Saud erobrede større og større områder af Den Arabiske Halvø - i dag Saudi Arabien. Ibn Saud var fra begyndelsen gennemgående venlig over for missionen, ikke mindst lægemissionen, og i 1917 kom der en direkte invitation til den amerikanske lægemissionær i Bahrain til at komme til Ibn Sauds hovedstad, Riyad, der samtidig var hovedsæde for den radikale islamiske retning wahhabismen. Det var da også mere Kong Sauds ambition om et moderne lægevæsen i Saudi Arabien end folkets ønske, der inviterede lægemissionen til Riyad. Selv om der var rigeligt arbejde, var den daglige hilsen til missionærerne: "Guds forbandelse være med dig, du vantro!" Missionen i Saudi Arabien blev af kortere varighed.

5.2.4 Sammenfatning

Hvis vi sammenligner general Haig, Ion Keith-Falconer og Samuel Zwemers missionssyn, vil vi se, at de først og fremmest satsede deres mission på institutionsmission. Alle tre har *lægemission* som et fælles missionsmiddel, men de to briter peger på *skolemission*, som et andet sideordnet missionsmiddel. For alle tre er institutionsmissionen tænkt som døråbner for evangelisationen, der lå som et selvfølgelig grundlag for hele deres mission. I modsætning til de to briter, havde Zwemer *litteraturmission* som et missionsmiddel. Hvor han kom frem (Bahrain, Oman, Kuwait) oprettede han små bibeldepoter, som vi senere skal se fik en betydning i Arabermissionen og DMS. Arbejdsmetoden var dels salg, dels gratis uddeling af Bibler og bibeldele. Men han brugte også litteraturen som evangelisationsmiddel ved selv at forfatte små traktater og pjecer, som i enkel form beskrev kristendommen. Vi har tidligere set, at Jens Christensen i Pakistan var optaget af denne missionsform. Endelig inddrog han som et nyt element *kvindemission* i sit arbejde, idet han pegede på de særlige muligheder, der lå i, at kvindelige missionærer havde mulighed for at få adgang til de områder i hjemmene, hvor kun kvinderne færdedes. Kvindemissionen åbnede for et hidtil ukendt behov for udsendelse af ugifte kvindelige missionærer. Det var et opgør med den gældende missionspraksis, hvor man ikke havde ment, at det var forsvarligt at udsende ugifte kvinder til arbejde i, hvad europæere kaldte "et uciviliseret land."

5.3 Tiden indtil Første Verdenskrig

5.3.1 Oluf Høyers første besøg i Hadramaut

Det var ind i dette gryende missionsmiljø, at Oluf Høyer i 1902 læste Zwemers artikel, der afklarede ham i spørgsmålet om, hvor hans fremtidige arbejde skulle ligge: i Sydarabien.

Når Zwemer pegede på sultanatet Hadramaut, der ligger på den arabiske sydkyst, øst for Aden ud mod Det Indiske Ocean, så hang det naturligtvis sammen med, at skotterne allerede var i Aden. Så denne koloni var der sørget for. Og datidens missionærer tænkte i høj grad strategisk. Evangeliet skulle hurtigst muligt ud til verdens ende. I det arbejde var der ikke plads til, at de enkelte missioner gik i hælene på hinanden. Gjorde man det, ville verden ikke blive erobret for Kristus. Altså kaldte han missionærer, der ville tage opgaven op i Hadramaut og finde deres plads i evangeliets sejrsmarch.

På denne baggrund rejste Høyer fra Hebron i slutningen af januar 1903 med kurs mod Hadramauts hovedstad Makalla, hvortil han kom i slutningen af marts. Han meldte sig straks hos den lokale sultan, der modtog ham meget venligt, og hvis gæst han var i et par måneder. Fra dette ophold er der bevaret en række interessante breve, der beskriver en del af de oplevelser, han havde. Da han blev præsenteret for sultanen, spurgte denne, hvad der havde ført ham til dette land. Hertil svarede Høyer: *“Jeg er en kristen Præst, som har læst om dit Land og er kommen for at besøge Landet og se Folket.”*¹⁵ Hertil svarede sultanen: *“Og du befatter dig med “gudelig Videnskab?””* Dette bekræftede Høyer og oplyste, at han havde opholdt sig i Palæstina for at lære det arabiske sprog, så han kunne tale med folket. Dermed mente han at have tilkendegivet tilstrækkeligt tydeligt for sultanen, hvad hans hensigt med opholdet i Hadramaut var.

Under sit ophold i Hadramaut fik Høyer også lejlighed til at aflægge besøg hos en *sajjid*, der var en af profeten Muhammads efterkommere. Også her blev han venligt modtaget, selv om *sajjid*'en under samtalen sagde følgende til ham: *“Vi er Muhammedanere, og dette Land tilhører os; thi Gud har givet os det; her er intet at se; thi Landet er fattigt, og vi er fattige.”*

Oluf Høyer havde et par udbytterige måneder som sultanens gæst, ikke blot på grund af de oplevelser han havde, men først og fremmest fordi han var hurtig til at komme i dialog med de mennesker, han kom i kontakt med. Det var derfor med optimisme, han forlod landet for at drage tilbage til Hebron for at hente sin kone og gøre sig klar til den endelige afrejse til Hadramaut.

5.3.2 Oluf Høyer slår sig ned i Aden

I oktober samme år vendte Oluf Høyer tilbage til Sydarabien, denne gang sammen med sin hustru. De ankom til Aden og henvendte sig straks til de engelske myndigheder for at få et anbefalingsbrev til sultanen i Makalla (Hadramaut var et selvstændigt sultanat, men under engelsk beskyttelse). Stor var hans forundring, da myndighederne nægtede ham et sådant anbefalingsbrev med den begrundelse, at der var nogle uroligheder i Makalla. Derfor ville det ikke være sikkert for ham at rejse dertil. Sandheden var imidlertid nok en anden, nemlig, at englænderne følte sig forpligtet på at undgå uro og opstandelse i protektoratet, og myndighederne skønnede, at et missionsarbejde med stor sandsynlighed ville vække uro. Derfor var man mest tilbøjelig til at nægte Høyer at rejse.

Men Høyer var ikke sådan at standse på Herrens vej. Ville englænderne ikke give ham et anbefalingsbrev, så kunne han også rejse uden. Han rejste og ankom i november til Makalla, hvor han igen henvendte sig hos sultanen, men denne gang blev han ikke venligt modtaget. Sultanen befalede ham at rejse bort snarest muligt, da han ikke ville have uroligheder, og i øvrigt ønskede han ikke nogen skole - ja, og så havde han i øvrigt heller ikke noget anbefalingsbrev fra de engelske myndigheder. Og uden et sådant brev havde ingen europæer lov til at slå sig ned i Hadramaut. Høyer var i høj grad forvirret og deprimeret, da han måtte se denne dør blive smækket i for næsen af ham, og han overvejede, om det var forgæves, at han var rejst til Sydarabien, eller om han skulle have ventet til Guds virkelige kald havde lydt.

Den skotske lægemissionær, *dr. John Cameron Young*¹⁶ omtalte Høyers forsøg i sin årsrapport for 1903 med følgende:

“Forrige aar fortalte jeg Dem om en dansk Missionærs ankomst for at begynde et Arbejde i Makalla..... Jeg beklager, at de britiske Autoriteter har indtaget samme Stilling overfor ham, som det

15 15 C.E.Ørberg: Oluf Høyer, i “I Evangeliets Tjeneste 1947” p. 121

16 16 John Cameron Young var skotsk lægemissionær i Sheik Othman i årene 1893-1926

“Ost-indiske Kompagni” tog overfor Carey og hans Tids Missionærer..... Det er sørgeligt at tænke, at i det 20. Aarhundrede, uagtet Andragende efter Andragende er sendt til The Resident i Aden fra kristne Indbyggere i Makalla med besværing over den Maade, hvorpaa den derværende Sultan øver Tvang mod dem for at gøre dem til Muhammedanere og med Bøn til The Resident om at undersøge Sagen og sikre dem Frihed til i en engelsk Besiddelse at tilbede Gud som kristne, tages der overhovedet ikke nogensomhelst Hensyn dertil.”¹⁷

Citatet er interessant, da det markerer, at der er kristne arabere i sultanatet, der undertrykkes i deres tro. Disse kristne arabere må være efterkommere af de kristne, der levede i Yemen tilbage i den før-islamiske tid.

Høyer tog nu ophold i Aden. Han var skuffet over de engelske myndigheder - en skuffelse, han aldrig helt fik lagt fra sig. Hurtigt kom han ind i et samarbejde med de skotske missionærer, der bad ham holde andagter på hospitalet og inviterede ham til at deltage i det daglige missionsarbejde, f.eks. talte han om søndagen på torvet uden for missionens bogudsalg. Fra hans første prædiken på torvet har vi denne beskrivelse fra hans egen hånd:

“Jeg gik ud fra Qoranens Beretning om Menneskets Skabelse, der lyder saaledes: ‘Gud sagde til Englene: jeg vil gøre en Viceregent (Kalif) paa Jorden’Derpå talte jeg om, hvad det vil sige at være “Kalif”, at det er at regere og da fremfor alt at herske over sig selv. Dette er jo noget, som staar i Strid med muhammedansk Theologi, men Herren gav mig at tale det arabiske med en saadan Myndighed som ingensinde før, og vi havde en Forsamling saa stille og lyttende som aldrig tidligere. Da jeg havde sluttet med en Paavisning af, at kun i Tro paa Jesus Kristus kunde vi blive i Stand til at være, hvad Herren har skabt os til, skulde Dr. Morris have talt, men han bad mig om at fortsætte, da Folket vilde høre mere endnu..... Solen gik ned, før vi sluttede.”¹⁸

5.3.3 Aftalen med den skotske mission 1904

Høyer lægger ikke skjul på, at det var en stor skuffelse, at han ikke kom til Makalla, og han er da også inde i nogle svære overvejelser over, hvorvidt det havde været en forkert beslutning, at han var rejst til Sydarabien. Men snart kom han dog til det resultat, at Aden ville være en central plads for bestræbelserne på at komme ind i det indre Arabien - en drøm, han aldrig gav slip på.

Men skulle han blive i Aden, måtte han nødvendigvis have ordnede forhold til den skotske mission, og han indledte derfor forhandlinger med de skotske missionærer og hjemmeudvalget om de fremtidige retningslinier, som blev underskrevet den 26. juli 1904. Denne dag regnes som missionens stiftelsesdag. Ved den lejlighed fik missionen sit navn: *Dansk Kirke Mission i Arabien*, og bladet ændrede navn fra “Fra Hebron” til “Fra Arabien”. Navnet er tydeligt inspireret af det store engelske missionsselskab, Church Missionary Society. Samtidig ligger der i navnet en understregning af Høyers missionssyn: han var den danske folkekirkes mission i Arabien. Det er vel ikke for meget sagt, at Høyer med denne navngivning optrådte egenmægtig i forhold til den danske kirke, og at han måtte sande, at den danske kirke aldrig indfrie hans forventninger i form af en markant støtte. Høyers mission forblev altid en lille brik i det danske missionslandskab.

Overenskomsten mellem danskerne og den skotske mission havde følgende punkter:

- 3 *Missionen ved Sheikh Othman anerkendes stadig som Keith-Falconer Missionen fra den Forenede Skotske Frikirke, men den danske Mission i Arabien faar Eneansvaret for den del af Arbejdet, som angaar Skolen og Industrien (Haandværket), omend de skotske Missionærer om*

17 17 “Fra Arabien” - september 1904

18 18 C.E.Ørberg: Oluf Høyer, i “I Evangeliets Tjeneste 1947” p. 127f.

fornødent vil tilbyde de danske Brødre deres Hjælp gratis, forsaavidt Omstændighederne tillader det.

- 4 *De skotske Missionærer har Eneansvaret for Evangeliseringsarbejdet og Lægemissionen, der udføres i Aden-kolonien. De vil imidlertid stadig være glade for at faa hjælp af deres danske Brødre i begge Grene af Arbejdet, om det behøves.*
- 5 *Nr. 2 Huset (Keith-Falconer Missionens) vil blive givet gratis til de danske Brødre som en Bolig for et Tidsrum af 3 Aar paa Betingelse af, at de danske Brødre betaler de Reparationer, der kræves, for at Huset kan bebos.*
- 6 *Denne Overenskomst skal staa ved Kraft for et Tidsrum af 3 Aar fra denne Dato at regne (26. Juli 1904). Dersom det ses, at Samarbejdet ikke gaar godt, kan begge Parter trække sig tilbage fra Overenskomsten. Skulde den danske Mission trække sig tilbage fra Arbejdet i Aden-kolonien, skal den overlade dens skotske Brødre Frugterne af dens Arbejde. Skulde paa den anden Side den Forenede Frikirke af en eller anden Grund ønske at trække sig tilbage fra Aden-kolonien, skal Komiteen først tilbyde den danske Mission sit arbejde.*
- 7 *De skotske missionærer er medlemmer af Missionsraadet for det vestlige Indien, men de skal nu sammen med den eller de danske ordinerede Missionærer danne en Komité for nærmere Samarbejde, indtil Missionen (den skotske) faar sit eget Raad.¹⁹*

5.3.4 Skolemission og litteraturmission

Der er ingen tvivl om, at Høyer inderst inde var pædagog. Det kom til udtryk i hans missionsstrategi, der mere end noget var centreret omkring undervisning og samtale med mennesker af anden tro - børn såvel som voksne.

Som nævnt var det Keith-Falconers opfattelse, at der var to døre til det arabiske folk: lægemissionen og skolearbejdet. Men på grund af hans meget hurtige død kom den skotske mission kun i gang med lægemissionen, mens skolemissionen stadig lå uopdyrket, da Oluf Høyer ankom til Aden. Derfor var det naturligt, at han gik i gang med at opbygge en drengeskole, hvor han selv kunne undervise. Det skete i tilknytning til den skotske missionsstation i Sheikh Othman, og først i 1910 flyttede han skolen ind til Aden (Crater).

Hvor anset Oluf Høyer var som skolemand illustreres af, at regeringen i 1908 valgte ham som medlem af en kommission, som skulle komme med forslag til, hvordan man skulle indrette skolevæsenet i Aden. Kommissionen bestod desuden af en engelsk major som formand, en muslim, en parser og den skotske missionær, dr. J.C. Young, der havde været missionær i Aden i mange år. Høyers indflydelse kan blandt andet ses ved, at man bad ham om at udarbejde de arabiske undervisningsbøger, der blev nødvendige efter den nye plan, der understregede, at hvis en skole ønskede regeringsstøtte, måtte den leve op til en række standardkrav, der skulle være ens for alle koloniens skoler.²⁰

Høyer arbejdede i kommissionen for, at der skulle være tale om en arabisk skole og ikke en engelsk, som man kender det fra andre af de engelske kolonier. Det betød, at ingen børn måtte lære engelsk, før de havde bestået prøven i 4. klasse.

På et enkelt punkt måtte han kæmpe hårdt for sine principper. Det drejede sig om Koranens brug i skolerne. At tage Koranen ud af skolen kunne der naturligvis ikke være tale om. Men hvilken status skulle den have? Et forslag gik ud på, at koranlæsning skulle være obligatorisk ved alle skoler, og at undervisningen skulle forestås af en mullah, da han altid ville kunne give den rette fortolkning af Koranen. Hertil indvendte Høyer, at både det jødiske samfund (indtil udråbelsen af Israel som en selvstændig, jødisk stat i 1948 boede der et stort antal jøder i alle de arabiske lande), katolikkerne og

19 19 "Fra Arabien" december 1904

20 20 ibid p. 131f.

den danske mission havde skoler, der kunne komme til at lide under sådanne bestemmelser. Derfor foreslog han, at man skulle erstatte ordet "koranlæsning" med ordet "religionsundervisning", men det blev forkastet, idet kommissionens formand forsikrede, at man aldrig fra myndighederne ville forlange, at missionens skole skulle undervise i Koranen. Men det var ikke nok for Høyer, der så foreslog, at man skulle indføje en bemærkning om, at koranlæsning ikke var et obligatorisk fag. Men det blev nedstemt af samtlige andre medlemmer af kommissionen incl. den skotske missionær. Man bad dog Høyer om skriftligt at argumentere for sit synspunkt, hvilket han gjorde så overbevisende, så da han nogle dage senere mødte kommissionens formand, sagde denne, at han nu var blevet overbevist om det rigtige i Høyers forslag, så at det nu ville blive gennemført.

Kommissionsarbejdet betød, at der kom virkelig gang i skolearbejdet i kolonien. De unge mænd fik øjnene op for, at det var en nødvendighed, at de fik den skolemæssige grunduddannelse for at kunne klare sig i livet. Det fik Høyer til at udfolde en vision for missionens rolle i udviklingen af et stort og omfattende skolesystem, hvor han drømte om, at den danske ungdom ville støtte hans mission ved at sende en velkvalificeret skolemand, der kunne udvikle den danske missionsskole til at være et college også for Arabien uden for Aden:

*"Jeg drømmer undertiden om, at vor Skole en Gang skulde naa at blive et "College" (Højskole) for en stor Del af Arabien; men saa skal vi have det uden for Aden, ude ved Vandet. Det bliver imidlertid en Opgave for en yngre Mand; jeg holder det "blot gaaende", til en yngre Mand en Gang melder sig. Vi beder Gud sende ham."*²¹

Men med Høyers flytning af skolen fra Sheikh Othman til Aden begyndte også modstanden mod hans arbejde fra lokale muslimske kredse. Man forstod nu, at "el-Murawi" (forførelsen), som han blev kaldt, havde slået sig ned for bestandigt. Regeringsskolen, der havde eksisteret i ca. 30 år på dette tidspunkt, havde kun to (muslimske) lærere til ca. 80 elever. Denne skole opfattede Høyers nye skole som en konkurrent og begyndte at forbedre deres egen skole, idet der blev ansat flere lærere (syv), og man forbedrede pædagogikken væsentligt. Samtidig gik de muslimske lærere rundt til hjemmene og opfordrede forældrene til at flytte deres børn fra missionsskolen til regeringsskolen med henvisning til, at Høyer var en forfører i åndelige spørgsmål.

I 1912 udsendtes lærer *Edel Jensen*. Hun kom til at starte pigeskolen, der kun fik en kort levetid, idet den blev lukket under Første Verdenskrig og først for alvor etableret i årene fra 1920 og fremefter.

5.3.5 Boghandelen

Det Britiske Bibelselskab havde allerede i 1886 oprettet et bibeldepot i Aden med en egyptisk kolportør som leder. Efter at Oluf Høyer 1910 var flyttet fra Sheikh Othman til Aden, blev det besluttet, at den danske mission skulle overtage bibeldepotet, som ved samme lejlighed blev udvidet til at være en egentlig boghandel med engelske og arabiske skolebøger og kristelige bøger fra missionstrykkerierne i Beirut og Cairo. Senere blev boghandlen udvidet med en læsestue, hvor der var fremlagt Bibler, kristelige bøger og aviser.²²

Boghandelen og læsestuen blev vigtige arbejdsredskaber i mødet med såvel kristne som muslimer og jøder. Oluf Høyer giver selv et par smagsprøver på hans evner til dialog med mennesker af anden tro:

"Da jeg en Dag kom for at aabne Butikken, fandt jeg to Jøder siddende under Halvtaget. Jeg havde talt med den ene af disse tidligere,.....Jeg hilste paa dem og sagde: 'O, Jøder! I maa søge ind under

21 21 ibid p. 130

22 22 M. Borch-Jensen: Hittidige Resultater og foreliggende Opgaver i Arabermissionen, 1942, p. 7ff

den Kristnes Tag for at finde Hjælp mod den brændende Sol. Det er den eneste kristne Butik her i Aden, og det er ogsaa det Sted her i Nærheden, hvor der er gjort noget for at skaffe lidt Skygge. Har I nogensinde tænkt paa, at saaledes er i Virkeligheden Eders Stilling i aandelig Henseende? I beder meget, og I læser langt mere i Tovrat (Loven), end vi gør, men det giver Eder intet Ly og heller ingen Skygge.’ [Den ene Jøde] for straks op og svarede: ‘Hvad er det, du siger? Er Jøderne ikke de første, som troede paa Allah, og vi, er vi afvegne fra vor Tro? Har I Kristne ikke faaet Tovrat fra os?’ [Høyer sammenlignede nu Toraen med et hus uden tag og fortsatte:] ‘Hvis I læser Tovrat med Eftertanke, maa I se, at der mangler Eder noget; der er en Række Forjættelser, som ikke er opfyldt for Eder. Vi Kristne tog imod Eders Tovrat, Eders tagløse Hus, men vi fik et Tag sat paa det. Uden Tovrat har vort aandelige Hus ingen Grundvold; men det Tag vi satte paa Huset, det er de mange Forjættelser, som vi tror, er opfyldt for længe siden.’ - Jøden sagde: ‘Du mener Messias, som I tror er kommet, men vi venter, at han skal komme.’” Samtalen fortsatte længe endnu i butikken, hvor både Toraen og Evangeliet kom på bordet og udbyggede religionssamtalen.²³

Et andet eksempel fortæller om betydningen af læsestuen.

“En af de mest formaaende Mænd i Mombassa paa Østkysten af Afrika er her i Aden paa Rekreationsophold, og han har gentagne gange været i Læseværelset, hvor han opholdt sig flere Timer ad Gangen, og hvor han nu har faaet noget at vide om Kristendommen, som han ikke vidste før. I Gaar havde jeg en længere Samtale med ham, thi han vilde gerne sende en Søn hertil, for at han kunde nyde godt af vor Skole, men paa én Betingelse, nemlig: Ingen Undervisning i den kristne Religion! Jeg forklarede ham saa, at Skolen var min, og at Forældre ikke kunde stille mig Betingelser; det stod dem derimod frit for at sende deres Børn paa de Betingelser, som jeg har stillet, og det var ikke saa vanskeligt at faa ham til at forstaa dette.....Saa drak vi Te sammen og drøftede en Mængde af de Spørgsmaal, som er Kristne og Muhammedanere imellem. Det er saa vanskeligt at gengive en saadan Samtale, der strækker sig over et Par Timer...”²⁴

5.3.6 Den første dåb

I Aden begyndte Høyer hurtigt efter sin ankomst at holde gudstjeneste søndag eftermiddag i et lokale, hvor der kunne være ca. 30 mennesker. Ofte var der så mange til gudstjenesten, at man stod uden for lokalet for at få lidt at høre og være med. Han havde et par arabere fra den skotske mission til at hjælpe sig. Gudstjenesten - eller mødet, som man måske mere korrekt kunne kalde det - begyndte med salmesang og et opbyggeligt ord for de få kristne, der var forsamlede. Men efterhånden vakte dette arabernes nysgerrighed, og de kom enten for at være med i lokalet, eller stå uden for og lytte gennem de åbne vinduer. Flere og flere sluttede op om gudstjenesterne fra søndag til søndag, og det var en stor opmuntring for de få kristne. Også et voksende antal kvinder kom for at lytte med. Gudstjenesten varede ofte omkring to timer. Forkyndelsen karakteriserede han selv med følgende ord:

“Enhver kan sige sig selv, at vor Forkyndelse gaar ud paa at vække Syndserkendelse i Tilhørerne og at male Jesus for deres Øjne som den eneste, der er i Stand til at være en Frelser; men dette gøre vi paa forskellig Maade, enten ved et Bibelord, ved at paapege Manglen af en virkelig Frelser i deres egen Religion eller ogsaa ved at vække deres Tanker fra, hvad de daglig have for Øje, til at forstaa, at de umuligt kunne være paa den ‘rette Vej’, som de jo kalder Islam.”²⁵

Den 12. maj 1907 var en stor festdag for den lille menighed i Aden. Da blev de første 6 arabere døbt. Det var tre voksne og tre børn. Høyer skrev glad hjem og fortalte vennerne om begivenheden og

23 23 C.E. Ørberg: Oluf Høyer, i “I Evangeliets Tjeneste 1947” p. 131f.

24 24 C.E. Ørberg: Oluf Høyer, i “I Evangeliets Tjeneste 1947” p. 132f.

25 25 C.E. Ørberg: Oluf Høyer, i “I Evangeliets Tjeneste 1947” p. 136

kaldte de nydøbte for de første sten til en arabisk kirke. Også det vanskelige teologiske spørgsmål om, hvorvidt de seks var blevet døbt på det rette tidspunkt, eller man skulle have ventet og undersøgt deres tro grundigere behandler han:

“Der kan naturligvis ikke gives en bestemt og for alle Tider gældende Regel for Tidspunktet for Daabsudførelsen. Der kan være Tilfælde, hvor Udsættelse er enten ønskelig eller nødvendig; men er der ingen saadanne særlige Grunde til Stede, saa er jeg enig med Dr. Zwemer i, at der bør døbes snarest muligt, og Daaben bør ikke gøres afhængig af, om den daabssøgende har lært meget eller kun kender ganske lidt af den kristne Lære. Paa Missionsmarken - ikke mindst paa den muhammedanske - er Daaben det forargende Punkt; den døbte bryder derved med sine tidligere Trosfæller, og saalænge han ikke har gjort dette Skridt, betragte disse ham vedblivende som en af deres egne. Men i nærværende Tilfælde har der imellem de tre, som nu maa betragtes som de ældste paa den herværende Missionsmark, ikke hersket mindste Tvivl om, at Daaben burde foretages.....”²⁶

Der havde ikke hersket tvivl om denne dåbs berettigelse, hverken hos Høyer eller hos de døbte selv. Alligevel skulle netop denne dåb bringe mange skuffelser med sig, idet de døbte ikke var i stand til at holde ud mod det pres, de blev udsat for af deres omgivelser, og en efter en faldt de fra. Vanskelighederne, modstanden og fristelserne var for overvældende. Kun en enkelt holdt ud i det lange løb²⁷.

5.3.7 Drømmen om Yemen

Ifølge overenskomsten med den skotske mission (§ 1) skulle danskerne tage sig af skolearbejdet, mens skotterne allerede havde etableret sig med et hospital og en lægemission. Derfor måtte den danske mission ikke tage dette arbejde op hverken i kolonien Aden eller protektoratet Hadramaut. Vi skal derfor op i tiden lige før Første Verdenskrig, før den danske mission etablerede en poliklinik i Aden, som straks efter blev nedlagt igen, da verdenskrigen brød ud og missionærerne rejste hjem.

Men som nævnt rejste Oluf Høyer ikke til Sydarabien for at slå sig ned i Aden. Det var kun, fordi han blev forhindret i at slå sig ned i Hadramauts hovedstad Makalla, at han måtte tage til takke med Aden, som han så betragtede som et udmærket udgangspunkt for en mission ind i det indre Arabien - en drøm han aldrig mistede.

Allerede i 1906 vendte Høyer sine øjne mod Yemen, der ligger nord for Aden ud mod Det Røde Hav. Det var havnebyen Hodejdah og hovedstaden Sana'a, han havde i tankerne. I tiden før Første Verdenskrig var Yemen stadig en del af Osmannerriget. Derfor skulle han ikke på samme måde som i protektoratet Hadramaut have de engelske myndigheders tilladelse. Han forestillede sig, at hvis han kunne tilbyde en lægemission i den ene af de to byer - eller i dem begge - så ville han kunne blive budt velkommen. Året efter (1907) fik Høyer mulighed for et kort besøg i Hodejdah, idet et tysk firma bad ham komme og foretage en vielse af en af deres medarbejdere. Men selv om det var et meget kort besøg, var det nok til, at han havde set sig om, og planerne var straks begyndt at tage form hos den visionære mand.

I efteråret 1910 gjorde Høyer sig klar til i den kommende vinter at rejse til Yemen. På grund af politiske uroligheder var han nødt til nogle steder at rejse med militæreskorte. Derfor måtte han have hjælp af den engelske konsul i Hodejdah, der i øvrigt viste sig at være ham venligsindet i modsætning til de oplevelser, han havde haft med at rejse ind i Hadramaut i 1903.

26 26 C.E. Ørberg: Oluf Høyer, i "I Evangeliets Tjeneste 1947" p. 136f.

27 27 James Ritschie: The Church of Scotland South Arabia Mission 1885-1978, p. 118

Endelig - i foråret 1911 kunne Oluf Høyer så rejse ind i sit forjættede land for at begynde et fast missionsarbejde i Hodejdah. Allerede i begyndelsen af 1890'erne havde Zwemer forsøgt at komme ind i Yemen med Bibler, især hebræiske beregnet for de derboende jøder. Men han blev arresteret af de tyrkiske myndigheder og ført som "jøden Samuel" til Sana'a. Bøgerne blev konfiskeret, men selv slap han godt ud af landet igen. Der havde også været en enkelt amerikansk teltmagermissionær uden tilknytning til noget selskab, som en tid havde arbejdet i Yemen og havde haft mulighed for at prædike offentligt, men han var blevet dræbt. Så det var ikke ganske ufarligt for Høyer at bevæge sig ind i dette land. Men det gik godt i første omgang. Han fik lejet en lille bogbutik, som han kunne begynde sit arbejde ud fra. Men hurtigt meldte vanskelighederne sig. Italien og Tyrkiet kom i krig med hinanden, og det standsede Høyers arbejde. Han måtte rejse tilbage til Aden i årene 1911-13. I en stor artikel: "Vil den danske Kirke være med til at bringe Arabien Evangeliet?" fortalte han om forholdene i Yemen og bad om en læge til Hodejdah, senere måske også en til Sana'a og en til Makalla, og han sluttede: "*Kan DKM [Dansk Kirke Mission i Arabien] ikke naa at besætte mere end Aden.....saa er det ensbetydende med, at den danske Kirke opgiver at være med til at bringe Arabien Evangeliet.*"

Da krigen mellem Italien og Tyrkiet var forbi i 1913, kunne Høyer atter tage missionsarbejdet i Hodejdah op, denne gang ledsaget af to kvindelige missionærer, den britiske *Edna Emerson* og *Marie Henriksen*, der åbnede en poliklinik i byen. Men igen varede det skuffende kort tid. 1914 brød Første Verdenskrig ud, og missionærerne måtte forlade Yemen og senere også Aden.

Oluf Høyer ville ind til Yemen og det indre Arabien. Han begrundede det blandt andet med, at det var nødvendigt at skaffe bedre klima og rekreation for missionærerne i Aden. Men det var ikke hovedmotivet. Han ville pionermission - borte fra Aden, borte fra den engelske beskyttelse, borte fra byen, hvor så mange nationaliteter passerede forbi. Han ville ind i islams hjerte for at bringe evangeliet. Lige som Marie Holst nogle få gange fik mulighed for at komme ind i hendes forjættede land, således lykkedes det også for Oluf Høyer. Men for begge gælder det, at de kun fik lov at opleve det forjættede land i ganske korte øjeblikke.

5.3.8 Første Verdenskrig

Med Første Verdenskrig afsluttedes Oluf Høyers egentlige livsgerning som missionær. Han måtte rejse hjem til Danmark sammen med de få øvrige missionærer. Han rejste op gennem det krigshærgede Europa, og ved den tyske grænse havde han problemer. En tysk embedsmand hjalp ham imidlertid ved på hans pas at notere: "Ein Gottesdiener." En Guds tjener havde været i Arabien. Selv om han aldrig mere kom af sted som missionær, forblev han resten af sit liv at være missionær i Arabien. Under krigen bad den internationale komité for missionsarbejde blandt krigsfanger Høyer om at gøre tjeneste blandt muslimske krigsfanger i Tyskland. Med skiftende opholdssteder fik han mulighed for at besøge 29 flygtningelejre med omkring en halv million krigsfanger, herunder også nogle fra Sydarabien, og han gav udtryk for, at de 15 måneder, han kom til at arbejde blandt muslimske flygtninge i Tyskland, var det mest betydningsfulde, han nogensinde havde oplevet.

Når Høyer ikke kom tilbage til Sydarabien efter krigen, skyldtes det dels hans alder, dels hans ønske om at give noget af sin erfaring til en forstærket indsats i hjemmearbejdet.

Perioden op til Første Verdenskrig var indiskutabelt "Høyers Mission". Allerede i 1906 fik Høyer en hårdt tiltrængt medhjælper, *Ingrid Wamming*, der var forlovet med en elev på DMS' missionsskole. Det var meningen, at han senere skulle følge efter sin forlovede, men han stillede som betingelse for at rejse til Aden, at han og Oluf Høyer blev ligestillet. Det modsatte DKM's komité sig. Der kunne ikke være diskussion om, hvem der var leder af missionen. Herefter rejste Ingrid Wamming tilbage til Danmark.

Der skulle gå flere år før den næste medhjælper fra Danmark nåede til Aden. Det var Marie Henriksen

og den britiske frk. Emerson, i 1912 kom *Edel Jensen*, og i 1913 kom *Rasmine Grambo*. Alle måtte forlade Sydarabien, da krigen kom. Alt arbejde blev standset, dog blev drengeskolen videreført med en muslimsk lærer og under tilsyn af de skotske missionærer.

5.4 Arbejdet retableres

5.4.1 Situationen efter Første Verdenskrig

Allerede under Første Verdenskrig blev ventetiden udnyttet konstruktivt, idet man i 1915 udsendte missionær *Carl J. Rasmussen* til Egypten, hvor han under krigen uddannede sig ved at studere arabisk og islam. Missionær Marie Henriksen var rejst til London for at få en sygeplejeuddannelse og Edna Emerson, der var britisk statsborger ventede i Irland på udrejse.²⁸ Endelig havde Edel Jensen²⁹ taget midlertidigt arbejde hos Kirkens Korshær i Århus. Desuden var sygeplejerske *Anna Andersen*³⁰, der havde gennemgået DMS' Missionssskole, blevet antaget og ventede på udsendelse. De kvindelige missionærer blev udsendt i 1920.

Carl J. Rasmussen ankom til Aden fra Egypten den 30. marts 1919 og var klar til at starte arbejdet igen. Det var et meget nedslående syn, der mødte ham. Kun drengeskolen var videreført under skotsk tilsyn. Pigeskolen var lukket. Boghandlen var lukket. Og den byggegrund, som Høyer havde fået stillet til rådighed af regeringen kort før krigen, var blevet taget tilbage, da missionen jo ikke udnyttede den. Under og lige efter krigen havde man ellers i Danmark indsamlet en byggefond på 40.000 kr., der skulle kunne finansiere opførelsen af en ny skole, men ændrede kursforhold udhulede de indsamlede midler, der i stedet blev "spist op" af årlige underskud. Resterne af byggefonden blev i 1932 konverteret til en pensionsfond for missionærerne. Det betød, at først efter sammenlægningen med DMS i 1946 fik missionen egne bygninger i Aden. Den 1. marts 1949 kunne man indvie mandsstationen, og den 15. oktober 1951 blev pigeskolen i den nye kvindestation indviet.

I 1920-21 var Carl J. Rasmussen på hjemmeophold. Under dette ophold blev han ordineret til præst af biskop *Harald Ostenfeld* efter ansøgning af DKM's formand, pastor *Jul. Ifversen*. Høyer begrundede denne ordination med følgende ord:

*"Naar der er fremsat Ønske eller Anmodning om Præstevielse for Missionær Rasmussen - og naar dette tidligere er sket for mit Vedkommende - saa er det jo ikke for at faa os flyttet op paa en Plads, hvor vi under almindelige Forhold ikke hører hjemme; men det har ene været for at sætte os i Stand til at udføre paakrævende kirkelige Handlinger paa Missionsmarken under den Form og Maade, som er Sæd og Skik i vor Kirke."*³¹

Efter at missionær Carl J. Rasmussen var kommet tilbage til Aden i 1921, blev boghandlen, der var blevet lukket under krigen, genåbnet, ligesom han begyndte aftenmøder på engelsk i sit hjem og søndagsmøder i klinikken.

Som nævnt var fem af de seks, der i 1907 var blevet døbt af Høyer, efterhånden faldet fra, så man måtte konstatere efter krigen, at man måtte begynde forfra med at opbygge den lille arabiske menighed. Men i 1923 skete der noget igen. Som en frugt af søndagsmøderne i klinikken havde en

28 28 Edna Emerson var i første halvår af 1924 tilbage i Aden som afløser for sygeplejerske Anna Andersen, der var på hjemmeophold. Det var tanken, at hun skulle ud seks måneder årligt, men sygdom i familien betød, at hun måtte blive hjemme i Irland og ikke kom ud oftere.

29 29 Edel Jensen blev 6. juni 1922 gift med den engelske officer Mac Guffie, der gjorde tjeneste i Aden. Hun fortsatte i missionens tjeneste indtil parret blev forflyttet til Indien i 1923. Da Mac Guffie i 1935 gik på pension vendte parret tilbage til Aden og virkede som ulønnede missionærer i nogle år.

30 30 Anna Andersen var den eneste af disse missionærer, der blev livstidsmissionær. Hun gik på pension i 1950.

31 31 M. Borch-Jensen: Sydarabien og Evangeliet, København 1937, p. 144

ung araber *Mubarak Ibrahim*, der i øvrigt kom fra sultanatet Hadramaut, hvor Høyer som nævnt uden held først søgte at etablere sin mission, henvendt sig til sygeplejerske Marie Henriksen og bedt hende om hjælp til at blive en kristen. Efter forberedelse blev han døbt i de kvindelige missionærers hjem den 8. august 1923 af missionær Rasmussen. I modsætning til de seks tidligere blev denne dåb indledningen til et livslangt fællesskab og medarbejderskab mellem Mubarak Ibrahim og den danske mission. I mange år var Mubarak Ibrahim en trofast medarbejder i boghandelen. I 1965 blev han af DMS inviteret på besøg i Danmark. Han døde i den 9. februar 1972.

Carl J. Rasmussen, der i december 1923 var blevet gift med den skotske missionær Ann M. Spencer, rejste på hjemmeophold i foråret 1925. Da det havde knebet med samarbejdet mellem ham og de andre missionærer og i hans forhold til bestyrelsen, blev han ikke genudsendt, men drog siden ud som missionær i Etiopien, inden han blev præst i Danmark.

I 20'erne udsendtes lærer *Eleonora Christensen* (1924), der senere blev gift med diakon *Marius Borch-Jensen* (1926), lærer *Mette Skovhus* (1926) og ægteparret *Anna og Richard Madsen* (1928), der alle fik en livslang gerning i Arabien og blev den lange kontinuitet i arbejdet. Deres tjeneste kom til at strække sig for nogles vedkommende indtil begyndelsen af 60'erne.

Dertil kom evangelisten *Mansur* (1928), der selv var en konverteret muslim, samt en række korttids missionærer. En enkelt af disse døde efter mindre end to års tjeneste. Flere understregede på det personlige plan det altid nære og gode samarbejde med den skotske mission, idet de blev gift med skotske missionærer.

5.4.2 Drengeskolen

Drengeskolen, som missionær Carl J. Rasmussen straks efter ankomsten til Aden tog fat på at drive, var under krigen blevet drevet under opsyn af den skotske mission med en muslimsk lærer. Der viste sig ret hurtigt en del problemer, da ejeren af huset, hvori skolen holdt til, søgte at opsig lejemeålet, men det blev forhindret ved regeringens mellemkomst.

I 1923 åbnede han endnu en drengeskole i Ma'ala efter opfordring fra regeringen, men uden at forhandle med bestyrelsen hjemme i Danmark. Denne skole fik en arabisk lærer, der var tidligere elev fra drengeskolen i Aden og med Carl J. Rasmussen som tilsynsførende. Skolen fik ret hurtigt 22 elever, men derefter faldt antallet til 12-14 elever, som var det stabile antal over nogle år, inden skolen blev lukket efter eksamen i marts 1928 på grund af det lille elevtal.

Det er næppe forkert at konstatere, at drengeskolerne led under mangel på en egentlig pædagogisk ledelse. Så længe det var Oluf Høyer, der ledede skolen, kunne den klare sig på grund af hans stærke karismatiske udstråling og medfødte pædagogiske instinkt. Men efter at han var rejst, efterlyste skiftende missionærer en professionel skolemand, der kunne komme og give drengeskolen den pædagogiske styrke, der kunne løfte skolen til en mønsterskole. Høyer så det som en opgave for den danske ungdom, men svaret udeblev. I 1928 kunne han skrive:

“For nogle Aar siden var D.K.M.s Skole ligesom den førende, men vi er sakket agterud, og skal vi naa op paa Siden af dem, der løb forud, saa maa der gøres en Kraftanstrengelse. Vi er nu helt klare over, at nødvendig Hjælp til Skolegerning kan vi ikke hente fra Syrien eller Ægypten; vi er henvist til at vente den fra Stedets egne Børn; men det er ikke tilstrækkeligt, og nu kommer, hvad jeg har at sige i denne Sag: ‘Vi maa fra Danmark have en fuldt ud kvalificeret Skolemand, som er i Stand til at føre Eleverne frem til Studentereksamen og helst lidt længere’.”³² Og Høyer føjede usentimentalt til, at

hvis ikke man hurtigt fandt den rette mand, var det realistisk, at man måtte opgive at drive drengeskolen.

Ved DKM's årsmøde i Århus samme år var skolens eksistens til grundig drøftelse, hvor det blev besluttet at spørge missionærerne til råds, før man traf nogen endelig beslutning om skolens fremtid. Missionærerne svarede tilbage, at efter deres mening havde skolen stadig sin berettigelse, "*da vi er overbeviste om, at den endnu har en Gerning at øve blandt Befolkningen, og idet vi haaber, at Arbejdet ved Guds Naade og med de nuværende bedre Kræfter.... kan udføres mere tilfredsstillende, end Tilfældet har været det sidste Aar.*"³³

Men årene i slutningen af 20'erne og begyndelsen af 30'erne var hårde i økonomisk forstand. Den økonomiske depression, som ramte verden med børskrakket på Wall Street i New York i 1929, ramte også Danmark og missionens venner. Derfor blev der færre midler til mission, og flere år med alvorlige underskud gav DKM alvorlige problemer, der bl.a. resulterede i, at ovenfor nævnte byggefond blev anvendt til at dække hullerne i regnskabet. Derfor stod det klart, da DKM's venner mødtes til årsmøde i Odense i september 1932, at der måtte skæres i missionens aktiviteter. Det blev derfor besluttet, at drengeskolen skulle nedlægges efter eksamen i december samme år. Formanden, pastor C.E. Ørberg, begrundede nedlæggelsen med følgende ord:

Vi er nødt til at foreslaa denne Besparelse. Og det er dog den Skole, vi fik i Arv fra Missionens Grundlægger, det første Holdepunkt i vort Arbejde, som han viede mange af sine Kræfter. Skolen er en Ager, hvor der kan arbejdes dagligt og regelmæssigt..... Den har været et Middel til Forbindelser med unge og med deres Hjem, som f. Eks. ogsaa bevirker, at de lettere kan indlade sig paa at gaa til Søndagsmøder. Skolearbejdet har givet os en vis Position overfor Regeringen..... Jo, der er i Sandhed nok, der taler for at bevare Skolen, saa det er kun i yderste Trang, vi foretager dette Skridt."³⁴

Missionær M. Borch-Jensen, der selv i nogle år i 20'erne var leder af drengeskolen, anslår, at der i årene efter Første Verdenskrig og frem til december 1932, da skolen blev lukket, gennemsnitligt havde været 50-70 drenge i skolens elementær- og mellemskole (i alt ni klasser). Borch-Jensen skriver:

Det er flere Hundrede unge Mænd, som har faaet deres Uddannelse i den danske Missions Skole. Mange af dem er i gode Stillinger, og Missionæren møder som oftest Venner i dem. En Del af dem holdes der ogsaa stadig Forbindelse med gennem Møder for unge Mænd, Sammenkomster for gamle Elever o.l. Der er kun een f. h. v. Elev døbt. Men Skolens Betydning kan dog ikke maales herved alene. Den har været med til at nedbryde Modstand, Uvidenhed og Overtro og saaledes bane Vej for Evangeliet."³⁵

5.4.3 Pigeskolen

Pigeskolen, der kun lige var kommet i gang før verdenskrigen, blev genåbnet i 1920 med Edel Jensen som leder. Året efter blev skolen anerkendt af regeringen, hvilket betød økonomiske tilskud til driften, samt at skolen var forpligtet på at følge den officielle undervisningsplan. Det betød, at pigerne hermed fik et skoleforløb, der svarede til drengenes. Tidligere havde det været utænkeligt, at arabiske piger lærte andet end håndarbejde.

Indtil 1932 var missionens pigeskole den eneste arabiske pigeskole i Aden. Skolen var således en

33 33 ibid p. 165

34 34 ibid p. 166f.

35 35 M. Borch-Jensen: Resultater og foreliggende Opgaver i Arabermissionen, 1942, p. 19f.

pioner på området og med til at bryde nyt land i det arabiske kvindesyn. På sin stille måde har skolen været med til at gøre en forskel, selv om det på flere områder var et vanskeligt arbejde. Forældreopbakningen var lille. Det var helt nyt for arabiske forældre at forstå, at pigerne kunne og skulle lære andet end det årtusind gamle livsmønster: at lære husholdning og tage sig af børnenes opdragelse. Derfor fik pigerne kun lov til at gå i skole 2-3 år inden de blev taget ud for at blive bortgiftet. Efterhånden ændrede dette sig, så forældrene begyndte at forstå, at pigerne indeholdt ressourcer, der kunne komme familierne til gode. Det betød, at efterhånden fik pigerne lov at gå længere i skole, hvorved antallet af piger voksede til omkring 60-70 piger pr. år omkring 1940.

Den manglende tradition for undervisning af piger betød desuden, at skolen havde svært ved at rekruttere kvalificerede lærere, idet det var udelukket, at en mand kunne undervise piger. Fra begyndelsen var man således afhængig af at have kvindelige missionærer, der kunne lede undervisningen. Derfor var undervisningen præget af de mange skiftende missionærer, der gennem årene i kortere eller længere tid kom til at skulle tage ledelsesansvar for skolen. For at afhjælpe lærermanglen indførte man tidligt et system med at give de større piger ekstra undervisning, så de kunne være hjælpelærere overfor de mindre børn. Først med udsendelsen af lærer *Grethe Jensen* i 1940 fik pigeskolen en erfaren pædagog som leder.

Pigeskolen var på mange måder en døråbner for kvindearbejdet. Gennem pigerne fik missionærerne en naturlig anledning til at besøge hjemmene, hvorved der blev bygget bro til såvel mødevirksomhed som sundhed og undervisning af mødre.

Hvad der er mindre kendt er desuden, den betydning skolen fik i religionsmødet mellem ikke blot kristne og muslimer, men også i treklangen jøder-kristne-muslimer. Indtil 1948 boede der en del jøder i de arabiske lande, således også i Aden. Hvert år havde skolen 10-15 jødiske elever, som gav anledning til, at man gjorde en indsats for større forståelse og tolerance mellem de tre religioner.

Regeringen syntes, at skolen var for lille. Man ville have flere piger i gang med undervisningen. Men forældrene var tilbageholdende med at sende deres piger, ikke kun som ovenfor nævnt af traditionelle grunde, men i høj grad også, fordi man ikke ønskede den kristelige påvirkning, eller som en af de store piger sagde: "*Jeg kunne skaffe en 4-5 Strykker, men de vilde ikke komme, fordi du beder med os!*"³⁶ Kristendomsundervisningen var en indiskutabel del af skolearbejdet.

5.4.4 Klinikken

Straks de kvindelige missionærer kom tilbage til Aden efter Første Verdenskrig gik man i gang med at åbne klinikken, som kun lige havde været i gang før krigen. Allerede i november 1920 kunne Marie Henriksen rapportere, at der var foretaget 1201 sygebehandlinger og dertil 116 husbesøg.³⁷ Til sammenligning kan nævnes, at i året 1923 havde Marie Henriksen og Anna Andersen i alt 18.375 patientbehandlinger. Klinikken havde sin store berettigelse ved, at arabiske kvinder ikke kunne gå til de mandlige skotske læger på missionshospitalet med deres sygdomme. Det kunne ikke lade sig gøre af kulturelle årsager. Derfor var det i lighed med skolearbejdet en stille revolution i kvindesynet, der fandt sted gennem klinikarbejdet. Kvinderne fik en værdi.

Dertil kom, at også sundhedsarbejdet åbnede mange døre til hjemmene, både når der skulle tilses syge og når der skulle inviteres til møder og gudstjenester. Husbesøgene var desuden ofte begrundet i, at mange kvinder ikke måtte forlade hjemmet, uden at hun blev ledsaget af sin mand. Men den kvindelige missionær måtte gerne komme.

36 36 M. Borch-Jensen: Sydarabien og Evangeliet, København 1937, p. 168

37 37 ibid p. 170

Hver dag på klinikken blev indledt med bibellæsning og en kort forklaring af det læste. Derpå var der en bøn for arbejdet. På et synligt sted var der en tavle, hvorpå man hver dag skrev et bibelord og ved et vindue var der et udstillingsskab, hvori var udstillet Bibler på arabisk, hebraisk og et indisk sprog. Desuden var der fremlagt forskellige traktater og der var bibelske billeder på væggene. Alt dette gav anledning til hyppige samtaler, ligesom det også ofte førte til salg af Bibler eller bibeldele, hvilket følgende salgstal belyser:

Den første måned, klinikken var åben: ca. 70 bibeldele
Perioden november 1920-maj 1921: 200 bibeldele

Hvor stor tillid klinikken nød i den arabiske befolkning illustreres af følgende lille fortælling. En far kom en dag med sin søn til klinikken. Drengens ene tå var næsten hugget af. Og det var flere dage siden, at det var sket, så kødet var allerede ved at være sort. Tillidsfuldt satte den lille dreng sig foran sygeplejersken uden at kny trods store smerter. Da sygeplejersken havde undersøgt skaden, måtte hun henvise drengen til det skotske hospital, hvilket fik drengen til at græde og faderen til at sige følgende: *“Du kan godt, for vi ved, at Herren er med Jer!”*³⁸

5.5 Oluf Høyers sidste besøg i 1927

I 1927 foretog Oluf Høyer en sidste rejse til Arabien. Det var en inspektionsrejse for bestyrelsen. Desuden skulle han forsøge, om der var nogen mulighed for at komme ind til Sana'a. Det blev en stor oplevelse for ham at komme tilbage og se frugterne af det arbejde, han selv havde sat i gang. I breve hjem til vennerne beskrev han sine indtryk i malende billeder, selv om han også i stille stunder måtte gøre sit arbejde op med spørgsmålet: *“Til dig kom de; men kom de til Jesus?”* Til vennerne hjemme i Danmark skrev han:

*“Der er vist ingen derhjemme, som ikke kan forstaa min Glæde og hvilken dybtfølt Tak, der steg op i min Sjæl til Herren, da jeg Søndag Formiddag sad i vor pæne Kirkesal og saa ud over en Forsamling paa ca. 90 Menneskesjæle; en Del var Børn og helt unge Dreng, vel ialt en 30 Stykker; men selv blandt disse var der under hele Gudstjenesten saa at sige ingen Uro. Og det, der ligesom imponerede mig mest, var, at denne Forsamling kunde sidde stille i den Timestid, Gudstjenesten varede, og opmærksomt lytte til Borch-Jensens stilfærdige Udlægning af Teksten: Farisæeren og Tolderen.”*³⁹

Vi har allerede ovenfor under behandling af drengeskolen set, hvordan Høyer usentimentalt så skolens virkelighed i øjnene. Hvis man ikke snart fandt den egnede skolemand i Danmark, som kunne løfte skolen til et niveau, der kunne føre drengene op til studentereksamen og helst noget længere, så var han klar over, at den skole, der mere end noget andet var hans livsværk en dag inden længe ville være lukningstruet. Det skete i december 1932 - godt to år efter Høyers død.

Høyers store drøm var jo at komme ind til Sana'a. Han havde forestillet sig, at han med den gamle missionærs erfaring kunne rejse derind med en ung missionær og sætte ham ind i arbejdet. Han havde udset sig M. Borch-Jensen som sin ledsager. Men planerne blev aldrig til noget. De politiske forhold i landet var alt for urolige til, at de kunne rejse, og Høyers helbred tålte ikke rejsens strabadser. Han fik endnu en gang dysenteri, og bestyrelsen bad ham komme hjem. Denne gang forvandt han aldrig helt sygdommen, og den 24. juni 1930 døde han på Gentofte Amtsygehus. Dagen før sin død skrev han i et brev til en ven: *“Gaar det til den Side, som vi i Øjeblikket ikke haaber, saa er jeg frimodig, fordi jeg ved, at det Kors, der blev mit Hvilested i min Ungdom, det blev mit Hvilested gennem Livet; min Ros*

38 38 Oluf Høyer: “Hvad den gamle Missionær saa ved sit Besøg paa Missionsmarken” - C.E. Ørberg: Kilder i Ørkenen, Esbjerg 1930, p. 74

39 39 C.E.Ørberg: Kilder i Ørkenen, Esbjerg 1930, p. 72

*er Korset og Jesus Kristus korsfæstet.*⁴⁰

Oluf Høyer blev begravet på Søllerød kirkegård. På hans gravsten var der indhugget et kort over Arabien; midt i kortet stod korset rejst over halvmånen. Det var dette billede, der var spændingen og uroen i Oluf Høyers livsværk⁴¹.

5.6 Det lykkelige Arabien

Oluf Høyer nåede ikke tilbage til hverken Hodejdah eller Sana'a. Men drømmen om at komme ind i Hadramaut og Yemen (Carstens Nieburhs Lykkelige Arabien⁴²) levede videre blandt missionærerne som landene med alle de uudnyttede muligheder. Borch-Jensen skrev appellerende efter en læge eller to til pionerarbejde i Arabien, men de kom aldrig. Der var ingen tvivl hos Borch-Jensen om det nødvendige i at nå ind til Yemens hovedstad, Sana'a:

*“...det er umuligt af overvurdere dens Betydning fra et Missionssynspunkt. Det er centret for Sydarabiens fineste Stammer, og hvis der kunde komme Missionsarbejde i gang der, vilde det faa Betydning til alle Sider blandt masser af Stammer, der ellers er udelukket fra Evangeliet.*⁴³

Ligeledes kom der kraftige opfordringer til danske missionsvenner fra dr. Zwemer efter et besøg i Norden:

*“...Skulde det ikke være muligt for eders Arbejdere ogsaa at rykke frem mod det indre og vi saaledes kunde række hverandre Haand tværs over Arabien efter alle disse Aars Forløb! Sana'a i Yemen er et ideelt centralt Punkt og burde besættes. Den har et ypperligt Klima, og der ved at blive anlagt gode Veje til Hodejdah. Den Dag, da den danske Mission rejser Korsets Banner paa Yemens Højland, vil blive en stor Dag i Arabiens Evangelisation. Der er sikkert Pionerer, som vil vove sig i Kast med denne Opgave, og der er Mænd og Kvinder i Danmark, som vil bede for det nye Arbejde. Glem ikke, at Carsten Niebuhr var den første, der besøgte Sana'a, og at hans Bog om Yemen endnu er en Rejsefører og en Opfordring til at drive Mission.*⁴⁴

I og med at Richard Madsen i efteråret 1929 ankom til Aden, var bemanningen nu så god, så man seriøst kunne begynde at arbejde med at nå det næste mål: at komme ind i Yemen og Hadramaut samt ud til øerne i Adenbugten. Det blev dette arbejde, der mere end noget andet kom til at præge indsatsen frem mod Anden Verdenskrig.

I foråret 1930 kom så endelig chancen. Borch-Jensen havde skaffet sig en anbefalingskrivelse til *prins Seif Al Islam Mohammed* i Hodejdah. Med denne skrivelse rejste han til Hodejdah, hvor han efter en del besvær fik lov at gå i land. Da han fik foretræde hos prinsen, udspurgte denne ham grundigt om eventuelle politiske hensigter og drøftede hans tanker om at starte en skole. Prinsen sendte et telegram til sin far, imamen i Sana'a og bad om tilladelse til at Borch-Jensen kunne rejse videre ind til Sana'a. I de tre-fire dage det ville vare, før der kom svar tilbage kunne Borch-Jensen frit gå omkring i Hodejdah. Men opholdet fik en brat afslutning. Borch-Jensen havde ikke medbragt egentlige traktater eller andre skrifter. Men tilfældigvis havde han i sin lomme et par traktater med juleevangeliet på arabisk. En af disse gav han til en dreng, der var hans vejviser. Dette kom prinsen

40 40 C.E. Ørberg: Oluf Høyer, i "I Evangeliets Tjeneste 1947", p. 111

41 41 Oluf Høyers grav på Søllerød Kirkegård blev sløjft i 1959 - 20 år efter Marie Høyers død.

42 42 Carsten Niebuhr, 1733-1815, var en tysk opdagelsesrejsende, der som astronom deltog i en dansk ekspedition til Arabien i årene 1761-1767. Ekspeditionens to ledere døde undervejs i Yemen, men Carsten Niebuhr nåede frem til Sana'a. Hans skildringer fra rejsen vandt europæisk ry og blev 1962 genfortalt af den danske forfatter Thorkild Hansen i bogen: *Det Lykkelige Arabien*.

43 43 Fra Arabien januar 1929

44 44 Fra Arabien, oktober 1928

for øre. Resultatet blev, at Borch-Jensen blev nægtet adgang til Sana'a. Desuden blev han straks udvist og måtte rejse tilbage til Aden.

Næste chance fik Borch-Jensen i 1938. På det tidspunkt opholdt den skotske læge *dr. Petrie*, sig i Sana'a som læge i regeringens tjeneste. Han havde i årene 1926-37 været læge ved det skotske hospital i Sheikh Othman. Der var ikke givet ham noget forbud mod at virke som missionær, men alligevel var han klar over, at han skulle gå særdeles varsomt med åbenlys evangelisering. Der var for hans vedkommende tale om kristen tilstedeværelse. I 1938 fik Borch-Jensen mulighed for at besøge ham, idet han kunne ledsage en tysk ingeniør, der skulle arbejde for den yemittiske regering. Turen til Sana'a var yderst dramatisk, fuld af forhindringer af politisk, klimatisk og teknisk art.⁴⁵

Borch-Jensen fik på denne rejse et indgående kendskab til forholdene i Sana'a, men at gøre sig forestillinger om missionsarbejde på dette sted syntes håbløse. Da blev der åbnet en dør, hvor de mindst havde ventet det. En russisk sygeplejerske og jordemoder, der var udlånt af Sovjet-regeringen, blev pludselig kaldt hjem og stillingen nedlagt, mens Borch-Jensen opholdt sig i byen. Under en samtale med en af landets ministre lod Borch-Jensen falde en bemærkning om, at han eventuelt kunne skaffe en dansk afløser. Tilbuddet blev taget alvorligt, og man skrev straks en henvendelse til imamen, der svarede med følgende brev:

"I Guds, den Barmhjertiges, den Forbarmendes Navn!

Til Lægen, den dygtige, Petrie, den Ærede.

Al-Kadhi Izzed-Din Muhammad Raghieb har gjort os bekendt med Deres danske Gæsts, den Æredes, Omsorg for at skaffe os en dygtig dansk Sygeplejerske (Jordemoder) til at paatage sig denne Tjeneste her i Sana'a paa hendes egen Regning (eget Underhold) med vor Tilladelse. Og skal den Førnævnte være veluddannet, af god Karakter, afholdende sig fra alt, hvad der ikke er prisværdigt, og derfor (paa disse Betingelser) er der intet til hinder for, at De taler med Deres førnævnte Gæst herom for at afgøre denne Sag, og Opholdet bliver i overensstemmelse med vore Befalinger."

I januar 1939 kunne sygeplejerske *Karen Krogh* rejse til Sana'a, hvor hun arbejdede, indtil hun i 1941 forlod arbejdet for at blive gift med den britiske læge, *dr. Walker*, som hun havde arbejdet sammen med i Sana'a. Det blev altså igen en kort tjeneste, som DKM kom til at udøve i Yemen. Og det var igen en verdenskrig, der kom på tværs og sænkede forhåbningerne.

Det var et vanskeligt arbejde, *Karen Krogh* kom til i Sana'a. Hun kunne ikke frit forkynde evangeliet ud over blandt byens store jødiske befolkning. Men det værste var den følelse af at være isoleret fra de øvrige missionærer. Nu og da kunne hun have en fornemmelse af, at missionsvennernes kærlighed og interesse hjemme i Danmark ikke nåede helt op til Sana'a.

Da krigen kom, indrettede man sig på at føre arbejdet videre både i Sana'a og Aden. Efter 9. april 1940 var forbindelsen til Danmark afbrudt, da Danmark jo var at betragte som "fjendtligt" område. Anderledes var det med Yemen, der forblev neutral, hvorfor man kunne kommunikere med Danmark.

Ved krigsudbruddet blev alle ikke-engelske udlændinge i Aden afkrævet en troskabsed til England. Dette gjaldt ikke de danske missionærer, da man på trods af besættelsen betragtede Danmark som en venligtsindet nation.

De økonomiske problemer meldte sig hurtigt, da man ikke kunne sende penge ud fra Danmark. Og låne penge i Aden kunne man heller ikke. Den engelske regering tilbød en mindre understøttelse,

45 45 Borch-Jensens dagbog fra denne rejse er gengivet i "Fra Arabien", juli 1938, p.100ff, august 1938, p. 116ff., og oktober 1938, p. 145ff.

hvortil kom private gaver, som blev udsendt ad forskellige kanaler fra venner af missionen. Endelig modtog missionærerne et beløb fra Lutheran World Convention in America. Men på trods af disse tilskud stod det hurtigt klart, at missionærerne måtte finde arbejde, der kunne supplere indtægterne. Flere af missionærerne blev engageret af engelske myndigheder til tjeneste på det britiske regeringshospital eller i anden tjeneste, ligesom en enkelt af missionærerne fik mulighed for at gå i britisk tjeneste i Indien. Der skete altså ikke den samme afbrydelse af arbejdet som under Første Verdenskrig. Men belastningen var stor for missionærerne, der mest af alt trængte til rekreation og hjemmeophold, da krigen i 1945 endelig var forbi.

5.7 Sammenlægningen med DMS

5.7.1 Zwemers forslag til sammenlægning i 1913

I begyndelsen af 1900-årene blev der sat megen fokus på kristen mission blandt muslimer. Det skete blandt andet gennem et par store konferencer, som samlede folk fra hele verden, der var engageret i islammission, nemlig i 1906 i Cairo og 1911 i Luckow (Indien). Dertil kom den interesse, der samledes sig om islammissionen ved den store verdensmissionskonference i Edinburgh i 1910.

Ved Edinburgh-konferencen deltog fra Danmark blandt andet den tidligere hofchef, greve Joachim Moltke, der var bestyrelsesmedlem i DMS, og pastor *Anton M. Pedersen*, der senere blev formand for Dansk Forenet Sudan Mission. Ved konferencen talte den tyske missionær *Karl Kumm* kraftigt for en fælles missionsindsats i Afrika, hvor han søgte at lægge et åndeligt dige af kristen mission tværs over Afrika syd for Sahara, for at hindre islam i at trænge mod syd ned i Afrika. Denne tale og en bog, Kumm havde udgivet få år tidligere, gjorde et så stort indtryk på Anton Pedersen, at han viede sit liv til den afrikanske islammission, først ved at lægge et kraftigt pres på DMS for at optage denne arbejdsgrænse, og da det mislykkedes ved at tage initiativ til oprettelsen af Sudanmissionen, der blev den danske del af Karl Kumms internationale Sudan United Mission.⁴⁶

En anden central aktør på Edinburgh-konferencen var den amerikanske missionær Samuel Zwemer, der som tidligere nævnt spillede en væsentlig rolle i hele etableringen af den arabiske del af islammissionen. Ved konferencen knyttede greve Joachim Moltke venskab med Zwemer, hvilket blandt andet resulterede i, at Moltkes interesse for islammissionen forstærkedes i årene fremover. Moltke besøgte, som vi tidligere har set Marie Holst i 1911 og var med ved den første dåb, som fandt sted i Mardan, ligesom han ledsagede Marie Holst på den rejse, der endte med, at Marie Holst fik mulighed for første gang at passere grænsen til Afghanistan. Moltke fik dog ikke lov til at ledsage Marie Holst på den del af rejsen, der gik ind i Afghanistan.

Venskabet med Samuel Zwemer resulterede i, at grev Moltke i 1913 inviterede Zwemer til at besøge ham i hans palæ i Bredgade i København. Ved den lejlighed inviterede grev Moltke en lille kreds af repræsentanter for de forskellige danske missionselskaber, der arbejdede blandt muslimer. Dr. Zwemer talte ved mødet dels om, hvordan islam syntes at være i tilbagegang set over de seneste år, dels betonede han, at aldrig havde lejligheden været så gunstig som netop nu til at drive mission i de muslimske lande, blandt andet, fordi det tyrkiske osmannerrige nu var svækket så meget, at det snart måtte bryde sammen. Derfor opfordrede Zwemer kraftigt til hurtigst muligt at påbegynde en mission i byen Jiddah, der ligger vest for Mekka, da han mente, at det ville være let at komme ind i denne by netop nu.

Men i særlig grad slog Zwemer til lyd for, at man foretog en sammenslutning af de danske missionselskaber, der arbejdede med islammission. Især tænkte han på en sammenlægning af Dansk Kirke Mission i Arabien og Østerlandsmissionen, der for ham at se stod hinanden nærmest, og som begge arbejdede geografisk tæt på islams kerneland. Der er ingen tvivl om, at for Zwemer var det en

46 46 Til Sudanmissionens tilblivelseshistorie henvises til Mogens Jensens disputats: *To Mænd og deres mission*, Christiansfeld 1992

ulempe for missionens effektivitet at disse to selskaber ikke var samlet og dermed kunne stå kraftigere bag en fælles, international indsats imod islam. Zwemer tænkte altid strategisk. På mødet tog man pænt og høfligt imod den fornemme gæsts gode råd og lovede at tænke over det, men derved blev det. Så vidt det kan ses af de forskellige selskabers bestyrelsesreferater, når diskussionen på dette tidspunkt ikke længere. Heller ikke i DMS, hvor grev Moltke var et fremtrædende medlem.⁴⁷

5.7.2 Baggrunden for sammenlægningen

Selv om der ikke blev mere af at tale om sammenlægning i 1913, dukkede tanken om en sammenlægning mellem Dansk Kirke Mission i Arabien og Det Danske Missionselskab op med jævne mellemrum i mellemkrigstiden. I forhandlingsreferaterne fra DKM's årsmøder finder vi gang på gang spørgsmålet rejst og debatteret, og Høyer havde ført underhåndsförhandlinger med DMS' formand om sagen.

Baggrunden for denne interesse var, at det var de samme kredse, der støttede begge de to missionselskaber. Mere og mere mærkede man vanskeligheden i DKM ved at være et lille selskab, der skulle mobilisere et stort hjemmearbejde for at kunne indsamle de fornødne midler til arbejdet. Så længe Oluf Høyer selv var missionær, kunne det til nød gå. Han var den karismatiske leder, der stærkt og personligt kunne overbevise kredse og enkeltpersoner om nødvendigheden i missionen. Men da han ikke længere var den bærende kraft i missionen, så viste problemerne sig hurtigt. Det var ikke nok, at han fra tiden efter Første Verdenskrig stillede sin arbejdskraft til rådighed for missionen til at rejse rundt som sekretær. Han talte ikke længere med missionærens autoritet. Han havde ikke længere skoen på.

Og ikke en gang for Høyer lykkedes alting. Vi har set, hvorledes han gennem mange år ledte forgæves efter en kvalificeret skolemand til drengeskolen i Aden og efter læger til arbejdet i Hadramaut og Yemen. Det var som om, den danske menighed ikke var ganske overbevist om islammissionens berettigelse.

Da Oluf Høyer så blev syg og døde samtidig med, at verdensøkonomien kom til at lide under en af de værste depressioner i det 20. århundrede, blev DKM ramt hårdt på økonomien. Man oplevede flere år med alvorlige underskud. Der er naturligvis en sammenhæng mellem den manglende rekruttering og økonomien. Da Anna Andersen i 1920 blev udsendt, skrev hun i en præsentation af sig selv, at da hun meldte sig til tjeneste hos DKM's bestyrelse, fik hun den besked, at man var interesseret, men hun måtte selv finansiere såvel sygeplejeuddannelse i England som sprogstudier i Egypten. Det gjorde hun så, for når Herren kalder, må man gå!⁴⁸

5.7.3 Forhandlingerne med DMS

Ved DMS' bestyrelsesmøde den 22.-23. november 1938 forelå der en officiel henvendelse fra DKM's bestyrelsesformand, pastor C.E. Ørberg, hvori man bad om en forhandling med DMS om en eventuel sammenlægning. DMS besluttede at invitere pastor C.E. Ørberg og et andet bestyrelsesmedlem, hotelejer Jespersen, Esbjerg, til forhandling med DMS' bestyrelse ved det bestyrelsesmøde⁴⁹, der blev afholdt den 14.-15. februar 1939. Dette blev ikke omtalt i orienteringsbrevet efter bestyrelsesmødet til vennerne og missionærerne. Efter februarmødet blev følgende protokolleret:

“Bestyrelsen havde en orienterende Forhandling med Pastor Ørberg, Seest, og Hotelejer Jespersen,

47 47 Det eneste sted, mødet med Zwemer er refereret er i Fra Teltmissionen, 1913, nr. 6, p. 80, hvilket formodentlig må ses som et udtryk for, at Teltmissionen var det eneste af disse missionselskaber, der havde et afslappet forhold til en sammenlægning. Marie Holst ville hellere end gerne, om DMS ville tage imod hendes mission.

48 48 C.E. Ørberg: Arabien for Kristus, Esbjerg 1930, p. 76

49 49 DMS' Bestyrelsesprotokol, 22.-23. november 1938, punkt 159, RA

*Esbjerg, angaaende en eventuel Tilslutning af Dansk Kirkemission i Arabien til DMS.*⁵⁰

Bag den knappe meddelelse må have ligget dybere overvejelser end blot en orientering, for på DKM's formandsmøde i marts samme år blev emnet drøftet grundigt, og ligeledes på DMS' repræsentantskabsmøde den 13. september blev sagen fremlagt til drøftelse. Fra DMS' bestyrelsesmøde den 12.-14. september 1939 (altså mødet i forbindelse med repræsentantskabsmødet) foreligger følgende protokollat:

“Efter at Forslag om eventuel Sammenlægning mellem Dansk Kirkemission i Arabien og Det danske Missionselskab har været forhandlet På Repræsentantskabets Møde i Kolding den 13. September, hvorved Repræsentantskabet har bifaldet, at der nedsættes et Fællesudvalg med Repræsentanter fra begge Selskaber til videre Undersøgelse og Forhandlinger om Sagen, har Bestyrelsen som Repræsentanter for DMS i nævnte Udvalg valgt Formanden, Næstformanden og de to Sekretærer” [generalsekretærene C. Rendtorff og Harald P. Madsen]⁵¹

Først nu orienteres missionærerne i Arcot, Jeypore og Kina om de igangværende forhandlinger og man understreger, at sagen ikke er rejst fra DMS' side, og at der er betænkeligheder over for sagen både i bestyrelsen og blandt vennerne. Samtidig takker man vennerne i DKM for den hånd de har rakt frem til forhandling. Bag denne skepsis skal man nok først og fremmest se formanden, pastor S.H. Sørensen. Af et ikke-dateret referat af et forhandlingsmøde i 1942 fremgår det klart, at han var imod en sammenlægning. Dette bundede dels i den generelle modstand mod at inddrage et nyt arbejdsområde (det var ikke mange år efter, at man havde overtaget Jeypore fra det tyske Breklummissionen, og man følte i DMS, at man havde hænderne fulde), dels havde DMS i slutningen af 30'erne store økonomiske underskud at slås med⁵². Omvendt fremdrog S.H.Sørensen som argument for sammenslutningen, at det kunne ikke være rigtigt, at når den danske menighed ikke ejede mere kraft til missionsarbejdet, at man så skulle dele sig op i så mange selskaber, der let kunne komme til at fremstå som om de rivaliserede med hinanden. Derfor slutter han med at anbefale sammenlægningen.

På grund af krigen blev sagen stillet i bero og først i 1942 blev spørgsmålet taget op igen. Ved den lejlighed mente S.H.Sørensen, at man skulle se tiden an, til der blev fred igen, men fra DKM pressede man på for at få en afgørelse, da man var klemmt både organisatorisk og økonomisk, og efter bestyrelsesmødet den 15.-16. september 1942 kunne DMS melde ud, at man enstemmigt gik ind for sammenlægningen.⁵³ Men det skulle trække endnu længere ud. I november 1943 meldte DMS' bestyrelse, at afgørelsen blev udsat til efter et landsmøde det kommende forår, og hvis et sådant møde ikke kunne afholdes, da måtte bestyrelsen “ad skriftlig Vej” skaffe sig en afgørelse.⁵⁴ Vi skal altså helt hen efter Anden Verdenskrig, før den endelige afslutning på sagen. Da havde den været forhandlet i mere end syv år. Den 10. maj 1946 kunne formanden byde pastor Ørberg og toldforvalter Hansen fra DKM velkommen i DMS' bestyrelse. Ved det foregående Landsmøde i Esbjerg den 9. maj 1946 var sammenslutningen godkendt med 1799 stemmer og DKM's formand, C.E. Ørberg havde fået 1792 stemmer ved bestyrelsesvalget, mens formanden S.H. Sørensen “kun” havde fået 1748 stemmer. Sammenlægningen af Dansk Kirke Mission i Arabien og Det Danske Missionselskab var en kendsgerning. Der byggede på følgende forslag fra 1943:

8 *Missionsmarken i Arabien gaar ind som missionsmark under DMS paa lige fod med DMS' tre*

50 50 DMS' Bestyrelsesprotokol, 14.-15. februar 1939, punkt 14, RA

51 51 DMS' Bestyrelsesprotokol, 12.-14. september 1939, punkt 114, RA

52 52 DMS' underskud i 1938 var på 103.188,34 kr., der ifølge bestyrelsesprotokollen for 14.-15. februar 1939 punkt 79 blev dækket af “Hjemmenes Nytårsoffer” - altså en specialindsamling.

53 53 DMS' Bestyrelsesprotokol, 15.-16. september 1942, punkt 144, RA

54 54 DMS' Bestyrelsesprotokol, 16.-17. november 1943, punkt 61, RA

andre missionsmarker.

- 9 *Til at give raad og vejledning om Arabermissionen deltager pastor Ørberg og hotelejer Jespersen, som er udpeget af Arabermissionen til at være medlemmer af udvalget for sammenslutningen, i DMS' bestyrelsesmøder i en periode af 6 aar. Arabermissionen udpeger endvidere 2 suppleanter for disse.*

[Kommentar: Fra dette forslag blev stillet i 1943 til den endelige vedtagelse i 1946 blev denne del af forslaget ændret, hvilket betød, at Ørberg som ovenfor nævnt ikke blot kom til at sidde som observatør i bestyrelsen, men på et fuldgyldigt bestyrelsesmandat, valgt med næsten alle de stemmeberettigedes stemmer.]

- 10 *Paa DMS' regnskab oprettes en særlig konto for gaver til Arabermissionen.*
11 *Arabermissionens blad gaar ind pr. 31. december 1943, og der gives i Dansk Missionsblad plads for Arabermissionen. Tidligere abonnenter paa "Fra Arabien" kan ved henvendelse til DMS faa Dansk Missionsblad for 2 kr. det første aar.*

[Kommentar: På grund af den lange tid, der gik efter dette forslag blev udarbejdet, så blev det først i 1946, at de to missionsblade smeltede sammen.]

- 12 *Arabermissionens kredse kommer alle til at staa som normale DMS-kredse, men de har al aandelig frihed til at samle sig særligt om Arabermissionen.*
13 *Arabermissionens indsamlinger til bygninger gaar ind som særfonds i DMS' regnskab.*
14 *Arabermissionen ansætter ingen fast sekretær; men naar forholdene tillader det, tager bestyrelsen under overvejelse at ansætte en mand til særligt at udbrede kendskabet til muhammedanermissionen.*
15 *Arabermissionens missionærer lønnes og pensioneres som DMS' missionærer.*
16 *Arabermissionens pensionsfond og andre fonds og ejendomme overføres til DMS.*
17 *Til varetagelse af hjemmearbejdet anbefaler Arabermissionens bestyrelse en række frivillige hjemmearbejdere, der arbejder paa lige fod med DMS' frivillige arbejdere.⁵⁵*

5.8 Sammenfatning

Da Dansk Kirke Mission i Arabien startede sit arbejde igen i Aden efter Første Verdenskrig lå hele arbejdet i ruiner. Det eneste der var videreført var drengeskolen, som under skotsk opsyn var blevet drevet med en muslimsk lærer.

Da Carl J. Rasmussen ankom i 1919 måtte han begynde med denne skole, og da der året efter kom kvindelige missionærer, begyndte man genopbygningen af såvel klinikken som pigeskolen samt det evangeliserende arbejde.

De store forhåbninger, som Oluf Høyer havde haft til, at missionen skulle være hele den danske folkekirkes mission i den arabiske verden blev en skuffelse. Det blev vanskeligt at skaffe kvalificerede missionærer til de forskellige positioner, og det blev især vanskeligt at skabe kontinuitet. Med enkelte undtagelser er perioden indtil sammenlægningen med DMS præget af kortvarige missionærudsendelser.

Det blev især tydeligt i forsøget på at nå ind i det forjættede land, Yemen. Hver gang det var lige ved at lykkes kom der enten en krig på tværs, eller man havde ikke missionærerne, der kunne påtage sig de vanskelige opgaver.

Det var også et problem, at missionen kom til at lide så voldsomt under den økonomiske verdensdepression, hvilket gjorde det sværere at rekruttere kvalificerede missionærer. Drengeskolen, som Oluf Høyer havde haft store ambitioner med, kom aldrig til at indfri forventningerne, og i 1932 måtte man lukke den af mangel på en faglig leder, men først og fremmest af økonomiske årsager.

De økonomiske problemer i 30'erne blev tungere og tungere for det lille selskab, der i 1938 søgte kontakt med DMS med henblik på en sammenslutning. DMS gik nølende ind i en forhandling, der på grund af Anden Verdenskrig kom til at trække meget længe ud. Sammenslutningen med DMS blev redningen af Dansk Kirke Mission i Arabien.